

Dokuzuncu Kalkınma Planı ve Tarım Kanunu Çerçevesinde Tarımsal Mekanizasyona Bakış*

H. Ünal EVCİM, Ediz ULUSOY

Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları Bölümü, 35100-Bornova / İzmir
unal.evcim@ege.edu.tr

GİRİŞ

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) hazırlık çalışmalarının yoğunlaştığı 2005 yılının son çeyreği ve 18 Nisan 2006 tarihinde kabul edilen 5488 No.lu Tarım Kanunu, "Traktör ve Tarım Makinaları" konusunun çeşitli boyutlarıyla bir kez daha tartışılmasını gündeme getirmiştir. 2007-2013 dönemi temel makro ekonomik göstergeler için ön projeksiyonda "Tarım Sektörü" nün GSYİH daki payının %10 dolayında olacağı varsayılmaktadır."Tarım Sektörü'nün diğer sektörler kaynak aktarma potansiyeli, diğer sektörlerden aldığı mal ve hizmetlerle sağladığı destek, istihdamdaki payı, sosyal sorun ve çatışmaları sönmümlendirerek zamana yayma özelliği gibi hususlar göz önünde tutulduğunda, Dokuzuncu Kalkınma Planı Döneminde de ağırlığı hissedilecektir. Sektörün ekonomik ve sosyal etkinliğinin yanısıra, "Türk Tarım Politikasının Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikasına Uyumu" gündemde önemli bir yer tutmakta ve AB ile yapılacak görüşmeler sürecinde en çok zorlanılacak konuların başında tarım gelmektedir. Türkiye'nin toplam tarım ürünleri dış ticaretinde, AB ülkelerine ihracat payı % 45,2 (2003) - % 48,5 (2004) dolaylarında olup, daha da önemlisi tarım sektörünün genel (ihracat / ithalat) oranı 1,83 (2003) – 2,18 (2004) iken AB için bu oran 3,54 (2003) -3,93 (2004) düzeyine yükselmektedir (DTM,2005,www.dtm.gov.tr). Bu avantajlı dış ticaret ilişkisinin sürdürülebilmesi, sektörün rekabet üstünlüğünün kalite, maliyet ve pazara hakimiyet boyutlarıyla geliştirilmesine bağlıdır. Yalnız tarım sektörünün değil, tarım ürünlerini işleyen tekstil ve gıda sanayi gibi katma değer yaratan sektörlerin de geleceği buna bağlı olacaktır. Ayrıca, önümüzdeki yıllarda enerji ihtiyacının karşılanmasında Biyoyakıt (Biyodizel, Ethanol) önemli bir kaynak oluşturacak, tarımın enerji tüketen değil, yenilenebilir enerji üreten sektör kimliği ön plana daha belirgin olarak çıkacaktır.

Bitkisel, hayvansal ve enerji üretim boyutlarıyla, tarımda anahtar rol oynayan, girdi kullanım etkinliğini arttırdığı gibi maliyetleri düşüren en önemli enstrüman "Tarımsal Mekanizasyon" olduğu halde, Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yürütülen Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) hazırlık çalışmalarında, daha önceki dönemlerde olduğu gibi " Traktör ve Tarım Makinaları" nı bütüncül bir yaklaşımla içeren Özel İhtisas Komisyonu (ÖİK) oluşturulmamıştır. "Traktör", Otomotiv Sanayii Özel İhtisas Komisyonu'nda (ÖİK-35) Prof.Dr.Ünal EVCİM, Ali BAYCAN (TTF) ve Hayati KÖSOĞLU (UZEL) tarafından temsil edilirken; "Tarım Makinaları", Makina ve Metal Eşya Sanayi Özel İhtisas Komisyonu'nda Prof.Dr.Ediz ULUSOY ve Selami İLERİ (TARMAKBİR) tarafından temsil edilmiştir. Bu üyelerin talebi üzerine Otomotiv Sanayii ÖİK -35 içinde "Traktör Çalışma Grubu" oluşturulmuş, Makina ve Metal Eşya Sanayii ÖİK -38 içinde ise komisyonun çalışma alanına giren konuların genişliği nedeniyle, alt sektörler ilişkili böyle bir "Tarım Makinaları Çalışma Grubu" ayırımı yapılamamıştır.

"Traktör Çalışma Grubu", traktör üreticisi tüm firmaların katılımıyla ayrı bir rapor hazırlayarak, alt sektörün durumuna ilişkin görüşleri Otomotiv Sanayi ÖİK-35 Raporu ekinde DPT'na sunmuştur. Bu çalışmada traktör sanayimizin bir kesiti alınmış, rekabet şansı irdelenmiş, güçlü yanlar, zayıf yanlar, fırsatlar, tehditler (GZFT) analizi yapılarak vizyon ve stratejik hedefler ile buna ulaşmadaki araç ve politikalar belirlenmiş, 2007-2013 dönemi için üretim, ihracat, ithalat projeksiyonları yapılmıştır. "Tarım Makinaları" alt sektörünün durumuna ilişkin görüşlerin ise ayrı bir ek rapor olarak sunulması mümkün olmadığından, Makina ve Metal Eşya Sanayii ÖİK -38 Raporu içinde genel sorunlar arasında özel paragraf ve cümlelerle vurgulanmıştır.

* Bu derleme ve değerlendirmenin bazı bölümleri ÖİK-35, ÖİK-38 Raporlarından aynen alınmıştır.

OTOMOTİV SANAYİİ (ÖİK-35) / TRAKTÖR ÇALIŞMA GRUBU EK RAPORU

Traktör İmalat Sanayii kapsamında Gümrük Tarife İstatistik ve Pozisyon (GTİP) No'ları 8701.90.11.00.00'dan başlayan traktörler ile 8706.00.19.00.00.12'den başlayan traktör aksam ve parçaları yer almaktadır. Traktör sanayimizde toplam 100 000 adet / yıl üretim kapasitesine sahip üçü büyük, dördü küçük ölçekli yedi firma bulunmaktadır (Çizelge 1). Büyük ölçekli firmaların kapasiteleri yurt dışı kuruluşlarla karşılaştırılabilir düzeydedir.

Sektör 2004 yılı itibarıyla kurulu kapasitenin % 43'ünü kullanarak, yaklaşık 1Milyar YTL (750 Milyon USD) değerinde traktör üretmiş; 116 Milyon USD değerindeki 4 207 adet ithalata karşılık, 146 Milyon USD değerinde 10 327 adet ihracat gerçekleştirmiş ve 3 260 kişiye istihdam sağlamıştır.

Traktör üretiminde otomotiv araçları imalatına benzer yöntem ve teknolojiler kullanılmaktadır. Bugüne kadar TSE tarafından Tarım ve Orman Traktörleri'ne İlişkin 88 adet standart yayınlanmıştır. Ayrıca, Avrupa Birliği Teknik Mevzuat Uyum Çalışmaları kapsamında traktörlerle ilgili 28 adet direktifin tamamı uyumlaştırılmıştır.

Sektörün sürdürülebilirliği ve rekabet gücünün, farklı ölçütlere göre oldukça iyi durumda bulunduğu görülmekle beraber, 2001 yılında ülke ekonomisinde yaşanan büyük ekonomik kriz, diğer sektörler gibi traktör sektörünü de derinden etkilemiştir. Bu sarsıntıyı Traktör Üretimi, Traktör İthalatı, Traktör İhracatı ve Yurt İçi Traktör Tüketimi adetlerinde görmek mümkündür (Çizelge 2). İzleyen yıllarda söz konusu değerler giderek düzelmiş ve 2004 yılı itibarıyla yurtiçi traktör talebi 32 000, üretim 41 000 adet/yıl düzeylerine çıkmıştır. Yıllık 40 000 adet traktör üretiminin baz alınabileceğini, olası yurtiçi / yurtdışı ekonomik krizlerden aşırı derecede etkilenmemek için yurtiçi arz / ihracat dengesinin göz ardı edilmemesi gerektiğini söylemek mümkündür.

Traktör ortalama perakende satış fiyatlarının, bütün güç gruplarında giderek azalan oranlarda arttığı görülmektedir (Çizelge 3). Fiyat artışları 2001 kriz yılında TÜFE'nin üzerinde olmuş, 2002 yılında TÜFE'nin çok gerisinde kalmış, 2003 yılında güç gruplarına göre önemli bir farklılaşma yaşanmış, 2004 yılında ise bir denge kurulmuştur.

Dokuzuncu Plan Döneminde (2007-2013) traktör sektöründe beklenen gelişmeler Traktör Üretimi, Traktör İthalatı, Traktör İhracatı ve Yurtiçi Talep Projeksiyonu olarak Çizelge 4' de özetlenmiştir.

Çizelge 1. Traktör sektöründeki kuruluşlar

Kuruluş Adı	Yeri	Üretim Konusu	Yabancı Sermaye Payı (%)	2005 Yılı	
				Çalışan Sayısı	Kapasite
Türk Traktör	Ankara	Traktör	37,5	978	35.000
Uzel	İstanbul	Traktör	0	1.543	25.000
Tümosan	Konya	Traktör	0	193	30.000
Hema Endüstri	Tekirdağ	Traktör	0	119	3.000
Erkunt	Ankara	Traktör	0	127	4.000
Başak	Adapazarı	Traktör	0	300	3.000
TOPLAM				3.260	100.000

Not: Yağmur firmasından bilgi alınamamıştır

Çizelge 2. Traktör üretimi, ithalatı, ihracatı ve yurt içi tüketimi (adet)

Yıllar	2000	2001	2002	2003	2004
Traktör Üretimi	33.067	14.201	10.622	29.729	42.511
Traktör İthalatı	1.018	137	279	988	4.207
Traktör İhracatı	4.893	2.351	3.329	12.685	10.327
Traktör Yurtiçi Tüketimi	28.458	10.585	7.979	17.980	32.236

Çizelge 3. Güç gruplarına göre traktör ortalama perakende fiyatları ve yıllık artış oranları

Güç Grubu (kW)	Bin YTL					Yıllık Artış Oranı (%)			
	2000	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
18-37	7,1	11,8	15,0	18,8	21,3	66	27	25	13
37-59	8,1	14,0	19,8	27,0	30,1	73	41	36	12
59-75	9,6	15,6	22,3	35,4	40,1	63	43	59	13
TOPTAN EŞYA FİYATLARI ENDEKSİ (%)*						48	66	35	15

* 1994 = 100, 12 aylık ort. göre değişim

Çizelge 4. Traktör sektörü üretim, ithalat, ihracat ve yurt içi talep projeksiyonu (adet)

Yıllar	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Ortalama Yıllık Artış (%)
Traktör Üretimi	44.000	45.000	46.000	48.000	50.000	53.000	56.000	60.000	4,5
Traktör İthalatı	4.000	4.000	4.300	4.500	5.000	5.500	6.000	6.500	7,8
Traktör İhracatı	10.600	11.300	11.750	12.500	13.500	15.000	17.000	20.000	11,0
Traktör Yurtiçi Tüketimi	37.400	37.700	38.550	40.000	41.500	43.500	43.500	46.500	3,0

Önümüzdeki yıllarda tarımsal üretimimizin yüksek verim ve kaliteli ürün hedefine yönelik olarak dünya pazarlarında rekabet edebilir bir güce kavuşması ve bunu doğal kaynaklarımızı sömürmeden gerçekleştirmesi, ancak yüksek tarım teknik ve teknolojilerinin uygulanması ile mümkündür. Böyle bir tarımsal mekanizasyonun gerek teknik, gerekse iş organizasyonu bakımından temel kaynağı traktördür. Türkiye tarım traktör parkı, özellikle yerli sanayimizin katkısı sonucunda, 2005 yılı itibariyle 1 243 377 adet gibi oldukça önemli bir sayıya ulaşmıştır. Ancak ileri ülkelerle karşılaştırıldığında, traktörde sağlanan gelişmelerin kalite ve kantite olarak yetersiz kaldığı görülmektedir. Örneğin birim alana düşen traktör gücü ve sayısı ölçütlerinde ülkemiz tarımı AB -15 ülkelerinin yaklaşık üçte biri düzeyindedir. Ayrıca Türkiye ortalaması değerler, bölgeler arası çok önemli farklılıklar nedeniyle yanıltıcı da olabilmektedir. Traktör parkımızın önemli ölçüde yaşlı ve düşük güçlü traktörlerden oluşması bir başka önemli sorundur. 2002 yılı itibariyle 970 083 adet olan parkın %34'ü 20 yaşın üzerindeki traktörlerden meydana gelmekte, yaş

ortalaması 16 yaş, güç ortalaması ise 42 kW (57 B6) hesaplanmaktadır. Ülkemiz koşullarında traktör ömrü en fazla 20 yıl tahmin edildiğine göre, parkta mekanik ömrünü doldurmuş, ancak tarımdaki gelir yetersizliği nedeniyle yenilenemeyen ve ekonomik olmamasına karşın kullanılmaya devam edilen 300 000 dolayında traktör bulunduğu anlaşılmaktadır.

Yüksek teknoloji ürünü çağdaş tarım makinalarına uyum gösteremeyen, yetersiz teknolojileri nedeniyle 20 yaşın altındaki traktörlerdeki yenileme ihtiyacı da dikkate alındığında, sayı ve güç düzeyi açısından zaten yetersiz olan parkın büyük oranda, daha yüksek teknoloji ve güç grubundaki traktörlerle yenileme sürecine gireceği açıkça görülmektedir. Ekonomik konjonktür elverdiği ölçüde bu ihtiyaç talebe dönüşecek ve arz – talep dengesi kurulabildiği oranda çağdaş tarıma geçiş süreci hız kazanacaktır. Bu potansiyel talebin büyük bölümü traktör sanayimizce karşılanabilmektedir. Son dönemde yaşanan derin krize karşın, dışa açılımda başarı sağlanarak yurtiçi talebin üzerinde bir üretim gerçekleştirilmiştir. AB ile gümrük birliği ve küreselleşme eğilimi, sektörün yeniden

yapılanması ve küresel markaların bazı modellerdeki AR-GE ve üretim üssü olmasına katkı sağlamıştır. Sektördeki iki önemli kamu ortaklığının özelleştirilmesi tamamlanmış ve bunlarda traktör üretimi yeniden başlarken sektöre yeni kuruluşlar katılmış ve ithalat canlanmıştır. Böylece traktör pazarı zenginleşmiş, rekabet olabildiğine artmıştır. Bu durum tüketici çıkarları ve kalite bakımından avantaj yaratabilirse de, satış sonrası hizmetlerde gerekli yaygınlık ve sürekliliğin önemli bir kriter olarak göz önünde tutulması ve bugün var-yarın yok traktörlerin haksız rekabete yol açmasının engellenmesi gerekir.

Dünya traktör üretimi ve ticareti ağırlıklı olarak ABD ve Avrupa menşeli firmalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bunlar Avrupa'da yoğunlaşmış

olan, ancak giderek dünya genelinde yayılan küresel üretim ve dağıtım ağlarına sahiptir. 1991 -2001 döneminde dünya traktör ithalatı sayısal olarak % 65, değer olarak % 42; ihracatı ise sayısal olarak % 42, değer olarak % 40 büyümüştür. 2003 yılı itibarıyla Türkiye sırasıyla sayısal ve değer olarak dünya ithalatından %0,19 ve %0,26; ihracatından %0,13 ve %1,86 pay almıştır. Bu genel çerçeve içinde traktör sektörünün güçlü ve zayıf tarafları ile fırsatlar ve tehditler GZFT Matrisinde özetlenmektedir (Çizelge 5).

Traktör imalat sanayii için Özel İhtisas Komisyonunca önerilen temel amaç, politika, öncelik ve tedbirler, temel gelişme eksenleri itibarıyla gruplandırılabilir. Böyle bir değerlendirme Çizelge 6'da verilmektedir.

Çizelge 5. Traktör Sektörü GZFT Matrisi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ol style="list-style-type: none"> 1. AB İle Gümrük Birliği ve Teknik Mevzuatta Uyum 2. Rekabetçi Maliyetlerle, Esnek Üretim Yapabilme Yeteneği 3. Rekabetçi Yan Sanayi 4. Üretimde Yüksek Kalite Standartları 5. İyi Eğitilmiş, Genç İşgücü 6. Büyük Oyuncularda Yüksek Üretim Kapasitesi 7. İki Büyük Küresel Marka İle Uzun Süreli İş Ortaklığı 8. Yaygın ve Güçlü Yerel Hizmet Ağı 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yeni Yatırımları Teşvik Mevzuatının Rakip Ülkelere Göre Rekabetçi Olmaması 2. AR-GE Teşvik Mevzuatının Rekabetçi ve Etkili Olmaması - Sorumlu Kurumlarla İlgili Belirsizlik ve Eşgüdüm Eksikliği 3. Rakip Ülkelere Göre Yüksek İşgücü Maliyeti- Yüksek Vergi ve Sigorta Yükü 4. Yüksek Enerji Maliyetleri 5. Kalitesiz Akaryakıt Kullanımı 6. Vergi Yükünün Yüksekliği 7. Tarımsal Üretimde Düşük Verimlilik 8. Mekanizasyona Elverişsiz Tarımsal İşletme Ölçeği 9. Tarımsal İşletme Yapısını İyileştirmeye Yönelik Politika ve Desteklerin Bulunmaması <p>Yüksek 2nci El Stoğu</p>
Fırsatlar	Tehditler
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tarıma ve Traktör Sanayisine Önemle Yaklaşarak, Ulusal Strateji Oluşturulup Sektörün Önündeki Engeller Kaldırıldığında Yarı İhracata Yönelik 80-100 Bin Traktör Üretebilen Bir Sanayi Yaratma Fırsatı 2. Doymamış İç Pazar, Düşük Mekanizasyon Düzeyi 3. Düşük Kullanım Yoğunluğu Nedeniyle Uzayan Traktör Ömrü ve Çok Düşük Hurdalaşma Oranı 4. Henüz Çok Düşük Seviyelerdeki Ekipmanlaşmanın Artmasıyla Gelişecek Traktör Kullanımı 5. Tarım Nüfusunun Azalacak Olması 6. Tarımsal Üretim ve Gelirde Henüz Realize Edilememiş Potansiyel Değerler 7. Küresel Pazarlarda ve Komşu Ülkelerde Yeni Olanaklar - Yeni İhracat Pazarları 8. 1 200 000 Adet'lik, Yaşlı Traktör Parkında Gizli Potansiyel Yenileme Talebi 9. AR-GE Teşvikleriyle AR-GE Yetkinliğini Geliştirme ve Fikri Mülkiyeti Türkiye'ye Çekme 	<ol style="list-style-type: none"> 1. İstikrarsız İç Pazar 2. Kullanılmış Traktörlerin AB'de Serbest Dolaşımı: İkinci El Traktör İthalatı 3. "Enerji Verimliliği" ve "Çevre Kanunu" İle İlgili Yürütülen Yeni Mevzuat Çalışmalarındaki Belirsizlikler 4. Hammadde Fiyatlarındaki Aşırı Artışlar 5. Türk Lirasının Aşırı Değerlenmesi 6. Küresel Rekabet Kapsamında Tarım Ürünleri Fiyatları Üzerindeki Baskı 7. Güney Kore ve Özellikle ÇİN'den Olabilecek İhracat Atağı

Çizelge 6. Traktör İmalat Sanayisi için Önerilen Temel Amaç, Politika, Öncelik ve Tedbirlerin Temel Gelişme Eksenleri İtibariyle Dağılımı

	İstikrarlı Bir Ortamda Sürdürülebilir Büyümenin Sağlanması	Ekonomide Rekabet Gücünün Artırılması	İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi	Sosyal İçermenin güçlendirilmesi	Bölgesel Gelişmişlik Farklılıklarının Azaltılması	Kamuda İyi Yönetim Yaygınlaştırılması	Fiziki Altyapının İyileştirilmesi
Yatırımları teşvik mevzuatının rakip ülkelere göre rekabetçi duruma getirilmesi	Verimliliği artıracak yatırımlarla sürdürülebilir büyüme sağlanacaktır.	Modernizasyon yatırımlarıyla üretiminde rekabet gücü artacaktır.	Rekabet gücü ve verimliliğin artması dolaylı olarak insan kaynaklarının gelişmesine katkı yapacaktır.	---	---	---	Modernizasyon yatırımları fiziki alt yapının iyileşmesini sağlayacaktır.
Sorumlu kurumlarla ilgili belirsizlik ve eşgüdüm eksikliğini gidererek Ar-Ge teşvik mevzuatının etkin ve rekabetçi kılınması	Gelişecek ArT-Ge yatırımları doğrudan sürdürülebilir büyümeyi sağlayacaktır.	Artacak ArT-Ge faaliyetleri sonunda doğrudan rekabet gücü gelişecektir.	Araştırmacı, yaratıcı insan işgücü talebinin artması insan kaynaklarının gelişmesini sağlayacaktır.	---	---	---	ArT-Ge yatırımlarının gelişmesiyle fiziki yapı da iyileşecektir.
Sektörde yeni kapasite yaratacak yatırımların teşvik edilmemesi	KKO* paralelinde gelişecek verimlilik sürdürülebilir büyümenin anahtarı olacaktır.	KKO'nun artması firmaların rekabet gücünü geliştirecektir.	KKO'nun gelişmesi istihdamı, dolayısıyla insan kaynaklarının gelişmesini sağlayacaktır.	KKO ile birlikte istihdam gelişecek ve sosyal içerme güçlenecektir.			KKO paralelinde gelişecek verimlilik fiziksel alt yapının iyileşmesi için gerekli yatırımları olanaklı kılacaktır.
Yüksek vergi ve sigorta yükleri azaltılarak işgücü maliyetlerinin rakip ülkelerle rekabetçi düzeye çekilmesi	Rekabet gücünün gelişmesi sürdürülebilir büyüme sağlayacaktır.	Doğrudan rekabet gücünü geliştirecektir.	İstihdamla birlikte insan kaynakları da gelişecektir.		---	---	---
Sanayide enerji fiyatlarının yurt dışıyla rekabet edilebilir düzeye getirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması	Rekabet gücünü artırarak sürdürülebilir büyümeye katkı sağlayacaktır.	Üretim maliyetlerini düşürerek işletmelerin rekabet gücünü artıracaktır.	Rekabet gücünün gelişmesiyle sağlanacak büyümenin yaratacağı talep, dolaylı olarak insan kaynaklarının gelişmesine yol açacaktır.	Rekabet gücünün gelişmesi istihdama olumlu yansıtacaktır.	---	---	Gelişmiş rekabet gücü fiziksel alt yapının iyileştirilmesine yönelik yatırımlara imkan sağlayacaktır.

*KKO Kapasite Kullanma Oranı

Çizelge 6. Devamı

	İstikrarlı Bir Ortamda Sürdürülebilir Büyümenin Sağlanması	Ekonomide Rekabet Gücünün Artırılması	İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi	Sosyal İçermenin Güçlendirilmesi	Bölgesel Gelişmişlik Farklılıklarının Azaltılması	Kamuda İyi Yönetim Yaygınlaştırılması	Fiziki Altyapının İyileştirilmesi
Gerçekçi kuru esas alan para politikalarının izlenmesi	Sürdürülebilir büyümenin temelini oluşturacaktır.	Rekabet gücünün gerçek anlamda gelişmesini sağlayacaktır.	---	---	---	---	Sürdürülebilir büyüme fiziksel alt yapının iyileştirilmesine olanak verecektir.
İkinci el traktörlerin AB'ne katılımında malların serbest dolaşımı kapsamına alınmaması	Yurt içi talepte istikrar korunarak, sektörün sürdürülebilir büyümesi sağlanacaktır.	Rekabet gücünün yitirilmesi riski önlenecektir.	İnsan kaynakları gelişmesinin engellenmesi önlenecektir.	Daralan istihdamın yaratacağı sosyal olumsuzluklardan korunulacaktır.	---	---	Duran yatırımlar nedeniyle fiziksel altyapının iyileştirilememesi önlenmiş olacaktır.
Tarımsal işletme yapısının iyileştirilmesine yönelik hukuksal tedbirlerin alınması	Tarımsal üretim ve verimlilikteki istikrarlı büyüme, traktör sektörüne de yansıtacaktır.	Tarımsal işletmelerin rekabet gücünün gelişmesi sektör ürünleri talebine olumlu yansıtacaktır.	Çağdaş tarım teknikleri yaygınlaşacak, nitelikli insan iş gücü talebi ortaya çıkacaktır.	Artan tarımsal gelirle birlikte kırsal kesimdeki yaşam standardı gelişecektir.	Kırsal kesim yaşam standardının gelişmesiyle bölgesel farklar azalacaktır.	Azalan tarımsal işletme sayısı kamu yönetişimini kolaylaştıracak, etkinleştirecektir.	Doğrudan fiziksel alt yapının gelişmesini sağlayacaktır.
Tarımsal üretimde verimliliği artıracak yatırımların teşvik edilmesi	Tarımdaki istikrarlı büyüme, sektöre yansıtacaktır.	Tarımsal üretimde rekabet gücü gelişecektir.	---	Tarımsal üretimdeki verimlilik artışı kırsal kesim refah düzeyini geliştirecektir.	Kırsal kesim refah düzeyinin gelişmesi doğrudan bölgesel farklılığı azaltacaktır.	Yaygın kalkınma kamu yönetişimini etkinleştirecektir.	Artan verimlilik fiziksel alt yapının iyileştirilmesi imkanı sağlayacaktır.
Havza ve ürün bazlı tarımsal kalkınma planları hazırlanıp uygulanması	Tarımda sürdürülebilir büyüme sağlanacaktır.	Tarımda rekabet gücü gelişecektir.	Nitelikli insan gücü ihtiyacı gelişecektir.	Kırsal kesim refahı artacaktır.	Artan kırsal kesim refahı sayesinde bölgeler arası farklar azalacaktır.	Yaygın kalkınma kamu yönetişimini etkinleştirecektir.	Doğrudan fiziksel alt yapı iyileşecektir.

MAKİNA ve METAL EŞYA SANAYİİ (ÖİK-38) RAPORU

Dokuzuncu Kalkınma Planı hazırlama çalışmaları çerçevesinde DPT tarafından oluşturulan bu Özel İhtisas Komisyonu, sektörün tanımı ve sınırları bakımından çok heterojen ve nitelikleri büyük farklılıklar gösteren bir gruptur. Rapor kapsamında değerlendirilen alt sektörler ISIC kodlarına göre Metal Eşya Sanayii, Makina ve Techizat İmalatı, Beyaz Eşya İmalatı başlıkları altında toplanmaktadır. Makina ve Techizat İmalatı başlığı altında yer alan 14 adet alt sektör arasından biri olan Tarım ve Orman Makinaları İmalatı ISIC3 2912 kodu ile tanımlanmaktadır. Makina ve Metal Eşya Sanayii Sektörü içinde Gümrük Tarife İstatistik ve Pozisyon (GTİP) No'ları bakımından da çok uzun listeler söz konusudur. Bunlar arasında Tarım Makinaları Sektörünü öncelikle ilgilendirenler şunlardır:

- 8424 Tarım ve Bahçecilikle ilgili alt kalemler
- 8428 Konveyör, Elevatörlerle ilgili alt kalemler
- 8432 Pulluklar ve diğer alt kalemler
- 8433 Çayır Biçme Makinaları ve diğer alt kalemler
- 8434 Süt İşleme Makinalarıyla ilgili alt kalemler
- 8436 Yem Hazırlama Makinalarıyla ilgili alt kalemler
- 8716 Tarımda Kullanılan yüklemeli / boşaltmalı römork, yarı römorklar

Bu listelerden anlaşılacağı gibi çok geniş bir yelpaze oluşturan "Tarım Makinaları ve Tesisleri" ni kendi içinde bile gruplandırmak, güvenilir istatistik veriler toplamak ve değerlendirmek çok zor iken, diğer sanayi dallarıyla birlikte ele alınması çok sağlıklı bir yaklaşım değildir. Ancak, konuya yaklaşımdaki bu temel eksikliğe karşın, genel sorunların büyük bir kısım Tarım Makinaları İmalat Sektörü sorunlarıyla örtüşmektedir.

Mevcut durum, "Tarım Makinaları" sınırlamasıyla değerlendirildiğinde TARMAKBİR'in verdiği bilgilere göre ülkemizde yaklaşık 1000 kadar tarım makinası imalatçısı bulunmakta ve 130 kadar farklı tarım makinası yapılmaktadır. Az sayıda orta ölçekli kuruluş dışındakiler son derece küçük boyuttadır. Sektördeki firmaların yarısından çoğu teknik eleman olmaksızın, 10 kişiden az sayıda personel çalıştırmaktadır. Firma sayısının çokluğu kapasite fazlalığı yaratmaktadır. Pazar konumunu koruyamayan bazı firmalar kapanma

durumuna düşmüşler ve küçülmek zorunda kalmışlardır. Küçük firmaların çoğunun pazarı, buldukları yerleşim bölgeleri ile bunların yakın çevresidir. Sektördeki kurulu kapasite, kapasite kullanım oranı, üretilen değer ve istihdama ilişkin çok sağlıklı veriler yoktur. 2005 sektör cirosunun, traktör ve biçerdöver hariç, 1 Milyar USD dolayında olduğu tahmin edilmektedir.

Tarım Makinaları dış ticareti ile ilgili durum ise yine TARMAKBİR kaynaklı olarak şöyle değerlendirilmektedir.1993 yılında 6,15 Milyon USD olan ihracat, 2000 yılında 16,3 Milyon USD, 2001 yılında 26 Milyon USD, 2002 yılında 26,46 Milyon USD, 2003 yılında 33,35 Milyon USD, 2004 yılında 45,5 Milyon USD, 2005 yılında ise 56,1 Milyon USD olarak sürekli bir artış göstermiştir. Bu rakamlara traktör, su pompası ve farklı pozisyonlarda değerlendirilen tarım makinaları dahil değildir. Genel olarak sektörde 2006-2013 yılları arasındaki talep artışının %10-12, ihracat artışının %15 -17, ithalat artışının %15-17 aralığında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Tarım makinaları sektörünün, bugün imal edilen makinalar gamında, ithalat baskısı altında olmadığı düşünülmektedir. Buna karşın ithalat, ihracatın 2 katından fazladır. Bunun temel nedeni, ülkemizde imalatına yeni başlanan biçerdöver'in 100 Milyon USD, balya makinasının 15 Milyon USD dolayındaki ithalat hacmi ile önemli bir yekun tutmasıdır. Bunların yanı sıra pamuk hasat makinası, süt sağım tesisleri, süt soğutma tankları, kombine hasat makinaları, çim biçme, sırt tipi ilaçlama ve yem hazırlama makinaları en çok ithal edilen tarım makinaları arasındadır. İthalatı yapılan bu makinaların büyük bir kısmı, yerli imalatı olmayan veya büyük parsel ve işletmelere uygun kapasite ve modellerde makinalardır.

Sektörün geleceğe yönelik en büyük sorunu, bu gün pek önemli görülmeyen rekabet gücü ve buna bağlı ölçek sorunudur. Tüketim malı alımlarında müşteri öncelikli olarak fiyatı düşündüğü halde, yatırım malı niteliğinde makina alan kişiler için makinanın fiyatı kadar teknolojsi, verimliliği, kalitesi ve güvenilirliği önem kazanmakta, bir başka tanımlama ile üretim maliyetine etkisi hesaplanmaktadır. Traktör ve Tarım Makinaları, Tarım Sektörü için "Yatırım Malı" niteliğinde olmasının ötesinde, diğer önemli sanayi kolları ile de stratejik bir işbirliği içindedir. Genelde makina sektöründe, özelde

tarım makineleri imalat sektöründe faaliyet gösteren firmalar KOBİ niteliğinde olup, aynı zamanda, yine KOBİ niteliğindeki yan sanayi kuruluşlarının müşterisi durumundadır. Geçmişte mümkün olduğunca fazla komponenti kendi bünyesinde imal eden yapı, daha düşük maliyetle daha kaliteli komponent sağlanabildiği için yan sanayi işbirliğine dönüşmektedir. Ne var ki, KOBİ'lerin yapısı ve mali imkanları teknik kadroları genişletmeye, geliştirilmiş teknolojileri satın alarak kullanmaya yeterli değildir. Yüksek teknolojilerde rekabet gücü arttığından, düşük ve orta teknolojilerin uygulandığı KOBİ'lerin sadece fiyat avantajıyla yaşamaları mümkün değildir. Çünkü sanayi bakımından gelişmekte olan ülkeler, geleceğin ciddi rakipleri olarak bu segmenttedir. KOBİ'lerin orta – yüksek kategoride makine üreten segmente çıkmaları kendilerini hem işçiliğin daha ucuz olduğu ülkelerin rekabetinden koruyacak, hem de makina imalatı bakımından gelişmiş, ancak bize oranla maliyetleri yüksek olan ülke pazarlarına penetrasyon şansını arttıracaktır. Bazı durumlarda basit bir teknolojinin daha iyi uygulanması bile rekabet gücünü etkileyebileceğinden, yaratıcılık içeren mühendislik birikimi de çok önemli olup, sistemin gözardı edilmemesi gereken bir parçasıdır. Özellikle hidrolik, pnömomatik ve elektronik komponentler tarım makinelerinin performanslarını önemli ölçüde etkilediğinden, teknolojinin ön planda olduğu, sürdürülebilir bir üretim yapısının KOBİ ölçeğindeki firmalarda nasıl gerçekleştirilebileceği çözüm bekleyen bir tartışma konusudur.

Tarım Makinalarına özel olmamakla beraber, Makina ve Metal Eşya Sanayii OİK-38 Raporunda sektörün genel durumuyla ilgili aşağıdaki GZFT analizi yapılmıştır.

GÜÇLÜ YANLAR

- Gelişmiş ve yeni teknolojilere açık, uyum yeteneği yüksek, genç ve dinamik bir nüfusun mevcut olması,
- Gelişmiş ülkelere göre maliyet düşüklüğü; işçilik yanında mühendisliğin de ucuz oluşu,
- Sayısal olarak yetersiz olsa da, tasarım yapacak nitelikte eleman mevcudiyeti,
- KOBİ yapısının sağladığı esneklik ile ekonomide ve pazar şartlarındaki değişimlere daha kolay uyum sağlama imkanı,

- Teknoparklar, üniversite-sanayi ortak araştırma merkezlerinin sayısının artması,
- Ham maddelerin önemli bir kısmının, yeterli kalitede yurt içinden sağlanabilmesi,
- Birçok kuruluşun CE işareti kullanımı konusunun gereklerini yerine getirmiş olmaları, kalite ve yeni teknolojileri izlemeleri ve uygulamaları,
- Önemli sayıda firmanın son yıllarda ihracata önem vermesi hem ihracatın artmasına neden olmakta, hem de henüz ihracat yapmayan kuruluşları cesaretlendirmektedir.

ZAYIF YANLAR

- Genç nüfusun, sanayinin istihdam beklentilerine uygun olarak eğitilememesi,
- Eğitim sisteminin araştırıcılığı ve yaratıcılığı tetikleyecek yapıda olmaması,
- İleri teknoloji alanında uzmanlaşmanın yetersiz oluşu,
- İmalatta güncel ve gelişmiş teknolojilerin uygulanmasının, tasarım geliştirme bilincinin yaygınlaşmaması olması,
- Firmaların, özellikle kalite ve tasarım geliştirme konusunda yetişmiş teknik eleman istihdamına yeteri kadar önem vermemesi,
- Bazı yan sanayi kuruluşlarının kalite ve teknolojik geliştirmeye yeteri kadar önem vermemesi,
- Firmalar arası işbirliği konusunun önemsenmemesi,
- Bir kısım küçük işletmelerin elinde bulunan eski ve verimi düşük imalat makinelerinin yenilenemeyişi,
- Kamu alımlarında yerli imalatçılara gerekli desteğin ve önceliğin verilmemesi sonucu iç pazardan yeteri pay alınamaması, imalat artışının getireceği maliyet düşüşünün sağlanamaması,
- Küçük işletmelerde tek kişilik yönetimin yaygın olmasının yarattığı zaman kısıtlaması sonucu, pazarda ve teknolojiye gelişmelerin izlenemeyişi.
- Hala çok sayıda firmanın CE işareti kullanımı konusunun gereklerine yerine getirme konusunda çalışma yapmamaları,
- Firmaların önemli kısmının tasarım geliştirme ve AR-GE'ye yeteri önemi vermemesi,
- Yakın zamana kadar birçok firmanın yurt dışı kuruluşlar için fason imalat yapmalarının marka imajının oluşturulmasına imkan vermemiş olması,
- Çok sayıda firmada, kadrolaşmamış olması,
- Fikri mülkiyet haklarının korunamaması sonucu başka firmalarca imal edilen makinelerin kopyalanarak imal edilmesi,
- Sanayi Üniversite işbirliğinin yaygınlaşmaması.
- İhracatta % 52 pay alan AB pazarına fazla bağımlı olunması.

FIRSATLAR

- AB ülkelerinde makina imalatçılarının yüksek ve orta-yüksek teknoloji makina imalatına öncelik vermeleri, yeni gelişen ülkelerin ise çoğunlukla düşük teknoloji makina imal etmeleri, orta ve düşük-orta teknoloji makina imal eden firmalarımız için imkan yaratmaktadır,
- Uluslararası ticaretin serbestleşmesi, Dünya Ticaret Örgütünün halen yüksek ithalat vergileri uygulayan ülkeleri, bu vergilerin düşürülmesine zorlamakta oluşu,
- AB uyum sürecinde, AB'nin serbest ticaret anlaşması imzalamış bulunduğu ülkelerin, Türkiye ile de benzeri anlaşmaları imzalamaları sonucu, bu ülkelerin ithalatta uyguladıkları vergilerin düşecek olması,
- Potansiyel pazarlar; Rusya, Balkan Ülkeleri, Türk Cumhuriyetleri, Orta Doğu ülkelerine yakınlık ve nakliye kolaylığı,
- İmalatçı firmaların özellikle potansiyel pazar konumundaki ülkelerde düzenlenen fuarlara son yıllarda daha fazla katılmaları ve markaların tanınır hale gelmesi,
- Son yıllarda gelişme gösteren ve potansiyel pazarlar olarak görülen komşu ve yakın ülkeler ile Mısır ve diğer Kuzey Afrika ülkelerinde Türk makina sanayine güven duygusunun oluşmuş bulunması,
- Orta Doğu ülkelerinde, politik nedenlerle bazı batı ülkelerinden ithalata karşı isteksizlik,
- Uzak Doğu ülkelerinde yatırım yapamayan AB firmalarının, Türk firmaları ile işbirliği yapmaya sıcak bakmaları,
- Türk firmalarının yakın ülkelerdeki alıcıların özel satış şartları isteklerine daha kolay uyum sağlayabilmeleri,
- Pazarda yer edinmiş, ihracat imkanı olan firmaların önemli bir kısmının Avrupa Birliği teknik düzenlemeleri ve uluslararası standartlara uygun imalat yapmaları,
- Çoğunluğu KOBİ yapısında olan firmaların değişen pazar şartlarına ve değişen müşteri taleplerine uyum sağlamada daha esnek davranabilmeleri ve cevap verme imkanı,
- Özellikle dış pazarlara açılan firmaların kaliteye ve güncel teknolojilerin uygulanmasına özen göstermeleri, uluslararası standartlara uygun imalat yapmaları,
- Gelişmiş ülkelerdeki imalatçılarla maliyet bakımından rekabet imkanının olması,
- Talepte iniş çıkışlar yaşanmasına rağmen, yavaş da olsa iç pazarın gelişmesi,
- Bu arada, **işbirliği ağları** geleceğin çalışma şekli olup, AB tarafından geliştirilmesi, öğrenilmesi ve uygulanması için destek verilen ve önerilen bir çalışma modelidir. Firmalarımızın bu oluşum içinde yer almaları yeni fırsatlar yaratacaktır.

TEHDİTLER

- Yatırım indiriminin önce azaltılması, şimdi de tümü ile iptal edilmesinin, yeni ve tevsi yatırımlarında yavaşlamaya neden olacak olması ,
- Uluslararası ticaretin serbestleşmesi sonucu pazarda rekabetin artması, düşük teknoloji gurubunda imalat yapan gelişen ülke firmalarının bu kategoride uyguladıkları düşük fiyatlar,
- Çeşitli koruma önlemleri ve devlet desteklerinin uygulandığı ve çok düşük işçi ücretlerinin hakim olduğu bazı Uzak Doğu ülkelerinden yapılan ve uluslararası standartlara uygun olmayan ithalat,
- Uzak Doğu ülkeleri ile gelişen bazı ülkelerde uygulanan açık ve gizli devlet destekleri,
- Gelişen ülkelerin ithalatta uyguladığı yüksek ve ülkelere göre farklılık gösteren vergiler,
- Son yıllarda Türk Lirasının aşırı değerlenmesinin ithalatı tetiklemesi, ihracatı zorlaştırması,
- Vize alınmasında karşılaşılan sorunlar ve gecikmelerin, satılan makinalara kısa sürede servis verme imkanını engellemesinin müşteride yarattığı olumsuzluklar,
- AB'nin serbest ticaret anlaşması imzaladığı ülkelerden yapılan ithalatta AB ortak gümrük tarifelerinin uygulanması, ancak bu ülkelerle ülkemiz arasında benzer anlaşmaların imzalanmamış olması nedeni ile bu ülkelerin Türk malların yüksek ithalat vergileri uygulamaları.

Dokuzuncu Plan Dönemi için önerilen sektörel TEMEL VİZYON:

Özgün tasarım ve yenilikçilik yeteneğini geliştiren, kaliteli ve katma değeri yüksek yatırım malı imal eden, kurumsallaşmış firmaları ile makina imalat sektörünün dünyanın ilk on beş ülkesi arasında yer almasını sağlamak

şeklinde tanımlanırken,

Stratejik Amaçlar ve Hedefler;

- Müşteri odaklı, siparişe ve tasarıma dayalı makina imalatının geliştirilmesi:
- Pazarın ihtiyacının analiz edilmesi, siparişlerin iç piyasaya yönlendirilmesi,
- Sektörün tasarım potansiyelinin artırılması,
- Kamu tedarik sisteminde yerli imalatı destekleyici bir ortam yaratılması.
- Üretim maliyetini düşürmek:
- Finansman maliyetlerini düşürücü modeller geliştirilmesi,
- Yatırım malları üzerindeki satış vergilerinin düşürülmesi,

- İşgücü maliyetini artıran vergi ve primlerin düşürülmesi,
  - Orta ve uzun vadeli kredi imkanlarının geliştirilmesi,
  - Ortak tedarik sisteminin oluşturulması.
- Etkin yönetim, pazarlama, nitelikli eğitim ve işgücü temini, markalaşmayı desteklemek:
- Yönetim danışmanlık hizmetlerinin ve profesyonel yönetim anlayışının yaygınlaştırılması,
  - Pazar araştırması, ortak satış sonrası hizmetlerin geliştirilmesi, pazarlama danışmanlığı hizmetlerinin desteklenmesi,
  - 1998 yılında % 14,5 olan, 2005 yılında % 38,9'a ulaşan ihracatın ithalatı karşılama oranının önümüzdeki beş yıllık dönemde % 50'ye çıkarılması,
  - Makina ihracatı içinde, komşu ülkeler, Türk Cumhuriyetleri ve Kuzey Afrika ülkeleri gibi potansiyel pazarların payının artırılması,
  - Uygulamalı meslek eğitiminin geliştirilmesi desteklenmesi,
  - Markalaşmanın yaygınlaştırılması.
- Kalite ve yenilikçilik yeteneğini artırmak, AR-GE'ye daha fazla kaynak ayırmak:
- Kalite ve belgelendirme hizmetlerinin yaygınlaştırılması,
  - Ortak teknoloji geliştirme çalışmalarını desteklemek,
  - AR-GE kaynaklarını artırmak ve yaygınlaştırmak, sektörün toplam satış giderlerinden AR-GE'ye ayırdığı payın, önümüzdeki beş yılda en az % 1,5 değerine çıkarılmasını sağlamak

Makina ve Metal Eşya Sanayi ÖİK-38 Raporunun genel çerçevesi içinde, Tarım Makinaları İmalat Sanayine özgü bazı özel maddeler de yer almıştır. "Sorunlar" arasında; "Tarım arazilerinin sanayi ve konuta dönüşmesi, giderek azalan tarım arazilerinin düşük verimli tarım usulleri ile işlenmesi ve mekanize tarım için yeterli büyüklükte olmaması, aynı şekilde miras hukukuna göre arazilerin bölünmesi, işletme büyüklüğünün küçülmesi ve bu gelişmenin de mekanizasyonu güçleştirmesi" vurgulanmaktadır. "Teşvik Sistemine İlişkin Öneriler" arasında; "Biçerdöver, hasat makinası ve benzeri tarımsal makina imalatı desteklenmeli, ayrıca çiftçinin makina alım gücünü zorlayan yüksek KDV oranı düşürülerek, hem alıcının bunlara erişimi kolaylaştırılmalı, hem de bunun etkisi ile tarımsal makinalara olan talep teşvik edilerek, hem tarımda mekanizasyon, hem de makina imalatının gelişmesi sağlanmalıdır" görüşüne yer

verilmiştir. "Diğer Tedbirler ve Hukuki –Kurumsal Düzenlemeler" başlığı altında, "Tarım makinaları konusunda TARMAKBİR, Üniversitelerin ilgili Bölümleri, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Köyüşleri Bakanlığının desteğinde KOSGEB, MPM, TÜRKAK gibi kuruluşların bilgi birikimi ve potansiyelinden yararlanmayı sağlayacak bir katılımcılık ile, tarım makinaları alt sektörüne kaliteli, etkin ve sürdürülebilir hizmet verecek bir oluşum gerçekleştirilmelidir" paragrafı yer almıştır.

9. Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarında Üniversite -Sanayi İşbirliğini ön plana çıkaracak nitelikte öneriler de yer almıştır:

- "Yurtdışından gelen makinaların bir kısmının uluslararası standartların ve uyulması gereken direktiflerin gereklerine uygun olmaması, buna bağlı olarak fiyatlarının düşüklüğü, piyasa denetiminin yetersiz kalması, hem ithalatı arttırmakta, hem de haksız rekabete neden olmaktadır. İthalat aşamasından başlayarak teknik düzenlemeler uygunluk denetiminin yapılması, piyasa gözetim ve denetiminin etkinliğinin sağlanması gerekmektedir."
- "Meslek liseleri, meslek yüksek okulları ve üniversitelerden yetişen iş gücü, sanayinin beklentilerini karşılamaktan uzaktır. Sektörün ihtiyacı olan teknik ara eleman konusunun eğitim programları gözden geçirilerek bu eksiklik giderilmelidir".
- "Günümüzde ve gelecekte ihtiyaç duyulan ve duyulabilecek meslekler belirlenerek mesleki eğitim programlarının hazırlanmasında bu konulara ağırlık ve öncelik verilmelidir. Ayrıca gençlere meslek seçiminde bu veriler ışığında yönlendirme çalışmaları yapılmalıdır"

Tarımsal üretimde gerek fonksiyon, gerekse maliyet yönünden en önemli girdi konumundaki "Traktör" ve "Tarım Makinaları" birbirini tamamladığı oranda anlam ve etkinlik kazanmaktadır. Bu iki komponentli kimlik nedeniyle ÖİK- 35 Otomotiv Sanayii kapsamında yer alan "Traktör" ile ÖİK -38 Makina ve Metal Eşya Sanayii kapsamında yer alan "Tarım Makinaları"nın, **Dokuzuncu Kalkınma Planı** uygulamalarında, birlikte ele alınarak ortak eylem planlarının yapılmasında yarar görülmektedir. Ayrıca; ÖİK -21 Enerji, ÖİK -22 Çevre, ÖİK-25 Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi, ÖİK-26 Bitkisel

Üretim, ÖİK-27 Hayvancılık alanlarında "Tarım Makinaları" alt sektörünün, teorisinin pratiğe aktarılmasında anahtar rol oynadığı unutulmayarak, **Dokuzuncu Kalkınma Planı** operasyon programlarında Tarım Makinaları alt sektörünün temsilcileriyle yakın işbirliği kurulmalıdır.

Bitkisel ve hayvansal üretim boyutları, enerji üretim olanağı ve katma değer yaratmaya yönelik faaliyetleri ile "Tarım Sektörü"nü uluslararası fırsat alanlarının ekonomik, ekolojik, lojistik ve pazarlama stratejileri bakımından gerçekçi biçimde analiz edilerek, dinamik bir değerlendirme ile ortaya konamaması ülkemiz için önemli bir eksiklik. Bu eksiklik, traktör ve tarım makinaları imalat sanayimizi de iç ve dış pazarlarda etkilemektedir. Bu eksikliğı gidermek amacıyla Tarım ve Köyşleri Bakanlığının yönlendirmesiyle kurumsal oluşumlar gerçekleştirilmeli ve Türkiye'nin dış temsilciliklerinden de daha etkin hizmet beklenmelidir. Bu bağlamda yeni yayımlanmış olan Tarım Kanunu'nda "Tarım Makinaları Sektörü"nü öncelikle ilgilendirebilecek hususlara göz atmakta yarar vardır.

TARIM KANUNU

18 Nisan 2006 tarihinde kabul edilen 5488 No'lu TARIM KANUNU, **Tarım Politikalarının Amaçlarını;**

"Tarımsal üretimin iç ve dış talebe uygun bir şekilde geliştirilmesi, doğal ve biyolojik kaynakların korunması ve geliştirilmesi, verimliliğin artırılması, gıda güvencesi ve güvenliliğinin güçlendirilmesi, üretici örgütlerinin geliştirilmesi, tarımsal piyasaların güçlendirilmesi, kırsal kalkınmanın sağlanması suretiyle tarım sektöründeki refah düzeyini yükseltmek" olarak tanımlanmaktadır. (Md.4).

Kanunda, **Tarım Politikalarının Öncelikleri** ise;

- Tarımsal üretimde verimlilik, ürün çeşitliliği, kalite ve rekabet gücünün yükseltilmesi
- Yeterli ve güvenilir gıda arzının sağlanması
- Tarımsal işletmelerin altyapılarının geliştirilmesi
- Tarımsal faaliyetlerde bilgi ve uygun teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması
- Tarımsal girdi ve ürün piyasalarının geliştirilmesi ve üretim-pazar entegrasyonunun sağlanması
- Tarımsal üretimin tarım-sanayi entegrasyonu sağlayacak şekilde yönlendirilmesi

- Tarım sektörünün kredi ve finansman ihtiyacının karşılanmasına ilişkin düzenlemeler yapılması
- Destekleme ve yönlendirme tedbirlerinin alınması
- Doğal afetler ve hayvan hastalıklarına karşı risk yönetimi mekanizmalarının geliştirilmesi
- Kırsal hayatın sosyo – ekonomik açıdan geliştirilmesi
- Üretici örgütlenmesinin geliştirilmesi
- Tarım bilgi sistemlerinin kurulması ve kullanılması
- Toplulaştırma, arazi kullanım planının yapılması ve ekonomik büyüklükteki tarım işletmelerinin oluşturulması
- Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve rasyonel kullanımı
- Avrupa Birliğine uyum sürecindeki gelişmelerden doğacak ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde ortak piyasa düzenlerinin öngördüğü, idari ve hukuki düzenlemelerin yapılması (Md.6)

şeklinde sıralanmaktadır.

Kanunda, **Tarımsal Üretim;**

"Toprak, su ve biyolojik kaynaklar ile birlikte tarımsal girdiler kullanılarak yapılan bitkisel, hayvansal, su ürünleri, mikroorganizma ve enerji üretimi" (Md.3/j) olarak tanımlandığına göre tarım politikalarının önceliklerine uygun ve amaçlarına yönelik olarak her türlü tarımsal mekanizasyon katkısının ne olabileceğini gerekçeli biçimde ortaya koymak, paydaşlarla ortak programlar geliştirmek ve bunu kanun yürütücüsüne kabul ettirmek gerekir.

Kanunun uygulanmasında en önemli görev **Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu'na verilmştir.** Hükümetin bir uzantısı olarak şekillendirilen 8 kişilik bu **Kurul**, "Yıl içerisindeki uygulamalarla ilgili olarak danışma, izleme ve değerlendirmelerde bulunmak ve uygulamaya dönük tedbirler almak üzere, kamu kuruluşları, ilgili meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve özel sektör kuruluşları temsilcilerinden oluşan **Teknik Komiteler** kurar" (Md.16) Bu yaklaşım çerçevesinde Kurul "**Tarım Makinaları**" konusuyla ilgili farklı aktörlerin de işbirliğine açık olmalıdır. Nitekim kanunda, tarımsal araştırmalarla ilgili olarak, "Araştırma faaliyetlerinde başta üniversiteler olmak üzere ilgili tüm kurum, kuruluş ve işletmeler ile işbirliğini güçlendirecek tedbirler alır" (Md.8) ifadesi yer almaktadır. Bu bağlamda, biz **Tarım Makinaları'nın** görevi

çalışma alanımızla ilgili bilgi, birikim ve görüşlerimizi ülke çıkarları doğrultusunda gerçekçi ve etkin bir biçimde sisteme sokmaktır. Bugüne kadar başarılı çalışmalar yapmış **Tarımsal Mekanizasyon Kurulu** ve bu çatı altında yer alan kuruluşlarımız, Tarım Kanunu'nda yeni bir kavram olarak getirilen **"Ürün Konseyleri"** (Md.11) benzeri bir oluşumu zaten yıllardır yürütmektedir."Traktör ve Tarım Makinaları" konusunda, tarım politikalarını destekleyici ve yönlendirici çalışmaların nasıl bir kurumsallaşma çerçevesinde etkinlik kazanabileceği gündemimizin öncelikli maddesi olmalıdır.

"Tarımsal Üretim Biçiminde Değişen Kavram ve Koşullar", "Dünya'da ve Türkiye'de Tarım Sektörünün Profili ve Stratejik Araştırmalar", "Tarımda Hayvansal Üretim / Bitkisel Üretim Bütünlüğü" gibi yaklaşımlar çerçevesinde biz **Tarım Makinacılarının** temel görevi:

- Bitkisel ve hayvansal üretim sürecinin her aşamasında kullanılan tüm girdilerin, kendilerinden beklenen sonuca en üst düzeyde ulaşacak biçimde kullanılmasını sağlayacak makina ve tesisler geliştirmek, optimum uygulama için **teknik etkinliği arttırmak,**
- Bitkisel ve hayvansal üretim sürecini rasyonelleştirecek yeni üretim modelleri önermek, teknik ve teknolojik gelişmeleri bu amaca yönelik olarak değerlendirerek gündeme **alternatif çözümler getirmek,**
- Makina maliyetini azaltmaya veya pahalı yeni teknolojilerin bireysel uygulama maliyetlerini düşürmeye yönelik **makina işletmeciliği ve organizasyon kalitesini arttırmaktır.**

Ne var ki, bu genel yaklaşımlar ve temel görevler "Tarımsal Yapı, İşletme Büyüklüğü, Çiftçi Profili" gibi çerçeve koşullarla sıkı sıkıya bağlıdır. Bu noktada, "Mevcut sisteme uygun mekanizasyon mu?", yoksa tarım politikalarının oluşturacağı "Yeni sisteme uygun mekanizasyon mu?" tartışması başlamaktadır. Etkili tüm faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan "Yeni Sistem" de anahtar öge "Tarımsal Mekanizasyon" dur.

Küresel rekabetin artması ve tarımla uğraşan kırsal nüfusun azalması sonucunda **Tarımsal Mekanizasyonun** tarım sektörü içindeki önemi katlanarak artacaktır. Bu gelişmeler doğrultusunda "Tarım İşletmesi" ve "Tarım Havzası" kavramlarında değişiklikler olacaktır. Ekolojinin sağladığı avantajlardan da yararlanılarak, iç veya dış pazarlara "Özel Ürün" üretebilen "Küçük İşletmeler" in yaşam şansı bulunmakla beraber, acımasız küresel rekabete açık "Kitlesele Ürün" üretimi ile bu ölçekteki işletmelerin sürdürülebilirliklerini sağlamak mümkün değildir. Bu durumda, belirli ürün çeşitlerinde üstün rekabet gücü sağlayan tarım havzalarında "Kitlesele Ürün" üretimi, bu avantajın pekiştirilip maliyetin daha da aşağıya çekilebilmesi için "Büyük İşletmeler" de yapılacaktır. Küçük işletmelerde özel ürün üretimindeki mekanizasyon planlaması ile büyük işletmelerde kitlesele ürün üretimindeki mekanizasyon optimizasyonu elbette farklılık gösterecektir.

Bitkisel ve hayvansal üretimde, ya da daha çok tercih edilen, birbirini destekleyici bitkisel / hayvansal bütünlüğü içindeki tarımsal üretimde çiftçinin ana hedefi "Net Gelir Maksimizasyonu" dur. Çiftçi bu ana hedefe yönelmek amacıyla hangi bitkileri yetiştireceğine, hangi hayvanları besleyeceğine karar verirken çeşitli girdileri daha ucuza alma, ürettiğini daha pahalıya satma gibi arayışlar içinde olacaktır. İklim koşullarına, pazar durumuna, sermaye kısıtlarına, kredi olanaklarına göre vereceği kararlar biçimlenirken, sosyo-ekonomik gücünü arttırmak için kooperatifleşme gibi ortaklık modellerinin geliştirilmesi, lobi faaliyetlerinin güçlendirilmesi için ziraat odalarının etkinleştirilmesi, politik destek sağlamak için toplumsal baskı gruplarının oluşturulması gibi faaliyetler de önem kazanmaktadır. Çiftçi tarafından "Bireysel Kararlar" verilirken, bunları yönlendiren "Toplumsal Kararlar" vardır. En geniş anlamda genel çerçeveyi oluşturan toplumsal karar, "Tarım Politikası" dır.